

Сторінка редактора**ГІГІЕНА ПРАЦІ –
ПРІОРИТЕТНИЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ**

З самого початку своєї діяльності Міжнародна Організація Праці (МОП) активно займалася проблемами профілактики професійних захворювань, попередженням негативних впливів умов праці на здоров'я робітників. Тут певну роль відіграв той факт, що одним з ініціаторів створення МОП була Міжнародна комісія з професійного здоров'я. Серед діячів цієї комісії було повне розуміння того, що зберегти здоров'я працюючих можливо лише за умови вирішення всього комплексу соціальних, економічних і політичних питань. Принципи діяльності МОП, які передбачено статутом, зобов'язують усі країни-члени приділяти якомога більшої уваги покращанню умов праці і життя трудящихся, надавати їм рівні права у використанні переваг, які надає членство в організації. Як відомо, СРСР після тривалої перерви поновив своє членство в МОП лише у 1954 р., тоді ж членами МОП стали Україна і Білорусія.

У 1950 р., з метою посилення саме цього напрямку, було створено Об'єднаний комітет МОП ВООЗ з питань гігієни праці. До роботи в ньому залучалися найбільш авторитетні вчені з різних країн світу. Це є свідченням того, що МОП прагнуло вирішувати нові проблеми, які виникали з розвитком технічного прогресу на основі сучасних наукових знань. Починаючи з 1972 р. мені не раз доводилося брати участь у роботі комітету. Тоді в ньому працювали видатні вчені зі світовим ім'ям професори Луїджи Пармеджіані, Свен Форсман, Алоїс Давид, Ель-Батаві та багато інших. Комітет вирішував надзвичайно складні питання. Окрім підготовки Конвенцій та Рекомендацій, а це, як відомо, надзвичайно важлива справа, напрацьовувалися гігієнічні нормативи й регламенти, надавалися допомога країнам, що розвиваються, у підготовці кадрів. На той час це був пріоритет у діяльності МОП. Із цією метою використовувалися різні форми, зокрема, організовувалися навчальні семінари. Для цієї діяльності також залучалися провідні вчені з різних країн. У цей період, за підтримки МОП/ВООЗ, у тому числі й фінансової, було створено Інститути гігієни праці в Польщі, Болгарії та деяких країнах, що розвиваються.

У 60–70 рр. минулого століття наш Інститут був постійною базою для проведення семінарів МОП-ВООЗ з гігієни праці в сільському господарстві. Це приносило величезну користь не тільки тим, хто навчався, а й науковцям інституту — щоб викладати на такому семінарі треба було добре знати міжнародні тенденції в тій чи іншій галузі. Ця діяльність сприяла наданню нашому Інституту статусу Міжнародного центру. На учасників цих навчальних семінарів сильне враження справляла організація охорони здоров'я на селі в нашій країні, яку, на превеликий жаль, зараз зруйновано. Якби мені зараз запропонували провести аналогічний семінар в Україні, скажу вам відверто, я б відмовився, бо ті здобутки щодо охорони здоров'я трудящих безпосередньо на виробництві та в галузі медицини села вже в минулому. І все таки, вчені нашого інституту мають усі підстави пишатися своїм доробком для міжнародної спільноти.

У 1980 р. Міжнародна конференція праці затвердила перелік професійних захворювань, який був підготовлений експертами МОП та ВООЗ за участю українських учених. Він відіграв визначну роль для вдосконалення систем реєстрації й обліку професійних захворювань. У багатьох країнах було створено державні реєстри, на жаль, в Україні поки що цього не сталося. Сподіваємося на майбутнє.

Визначний внесок МОП зробила у вирішення проблеми пневмоконіозів — відповідна Конвенція й рекомендація, класифікація, стандартні рентгенограми та інші. Ця діяльність сприяла елімінації пневмоконіозів в багатьох країнах світу. На жаль, в Україні ця проблема залишається невирішеною — пневмоконіози серед шахтарів залишаються найбільш поширеним захворюванням.

Треба згадати ще про один визначний доробок МОП у галузі гігієни праці, мова йде про підготовку й видання Енциклопедії із професійного здоров'я й безпеки праці. Нагадаю, що перше видання було ініційовано Першою Міжнародною конференцією праці 90 років тому, але побачило світ лише в 1934 році. Зараз готується V видання Енциклопедії. Для підготовки статей II, III, IV і V видань редактори

постійно запрошують українських учених. Наприклад, в IV виданні п'ять статей із ключових питань написані науковцями нашого інституту. Для V видання ми запропонували додатково нову статтю з генетичних маркерів схильності до деяких професійних захворювань.

Підготовка кожного видання Енциклопедії це визначна подія, бо об'єднуються зусилля найбільш авторитетних вчених цілого світу. Довідковий матеріал, який містить Енциклопедія, неперевершений як за змістом, так і повнотою.

Читачам журналу хочу відверто сказати, що мені поталанило, я був учасником Міжнародної конференції МОП, яка була присвячена 50-річчю цієї організації. 40 років тому в Женеві, у Палаці Націй зібралися делегати від усіх країн-членів, кожний із них отримав ювілейну медаль. У конференції брав участь Генеральний секретар ООН. Він нагадав учасникам про те, що МОП є найстарішою організацією системи Об'єднаних Націй. Він зробив наголос на унікальності структури МОП, яка сприяє пошуку найбільш ефективних рішень складних питань, у тому числі й збереженні здоров'я працюючих. Восени того ж року відбулася знаменна подія — МОП було удостоєно Нобелівської премії. У постанові Нобелівського Комітету сказано, що ця найпрестижніша премія присуджується МОП за сприяння демократії, ствердженню рівності серед людей, а також за вирішення соціальних проблем, у тому числі щодо охорони здоров'я працюючих.

Ювілей це не тільки привід підвести підсумки, а й зосередитися на невирішених питаннях. Треба

відверто сказати, що багато конвенцій і рекомендацій, які спрямовані на збереження здоров'я працюючих, в Україні до цього часу не ратифіковано. Серед них попередження професійного раку, підвищення ролі служб гігієни праці та ін. Тут є немало причин об'єктивного характеру, але слід сказати також, про небажання чиновників із міністерств і відомств брати на себе додаткові зобов'язання. А ті конвенції, що ратифіковані, виконуються далеко не в повній мірі.

На жаль, у нашій державі проста й абсолютно вірна теза про те, що виробництву зараз і в майбутньому потрібні здорові працездатні люди, а не інваліди, поки що не знайшла повного розуміння ні серед урядовців, ні серед роботодавців. Стратегічне питання — профілактика чи компенсація — вирішується досить часто невірно. Відповідні фонди здебільшого кошти спрямовують на компенсації за шкоду здоров'ю, а не на здійснення профілактичних заходів. За такої політики коштів ніколи не вистачить, це відчувають навіть у Сполучених Штатах Америки, де загалом на компенсації за втрату здоров'я на виробництві витрачається більш ніж 170 млрд. американських доларів щороку.

Як відомо, МОП має унікальну структуру — трьохстороннє представництво: уряд, роботодавці, трудящі. Хочеться бути впевненим, що саме таке об'єднання зусиль буде сприяти покращанню ситуації щодо профілактики професійних захворювань та нещасних випадків на виробництві не тільки на міжнародному рівні, а й у нашій країні.

Ю.Кундієв